

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 49/2018-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 18. januára 2018 predbežne prerokoval sťažnosť Slovenskej republiky, zastúpenej Slovenským pozemkovým fondom, Búdková 36, Bratislava, zastúpenej advokátom Mgr. Jurajom Švecom, advokátska kancelária, Bajkalská 2/A, Bratislava, vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Prešove č. k. 6 Co 80/2016-296 z 27. júla 2017 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Slovenskej republiky, zastúpenej Slovenským pozemkovým fondom, o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 15. novembra 2017 doručená sťažnosť Slovenskej republiky, zastúpenej Slovenským pozemkovým fondom, Búdková 36, Bratislava (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) č. k. 6 Co 80/2016-296 z 27. júla 2017, ktorou sťažovateľ žiada vydať nález:

„Základné práva sťažovateľa, a to právo na súdnu a inú právnu ochranu, právo na spravodlivé súdne konanie, právo na nezávislý a nestranný súd a na reálny prístup k spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 6 ods. 1 Dohovoru a čl. 36 ods. 1 Listiny boli právoplatným uznesením Krajského súdu v Prešove 6Co/80/2016-296 zo dňa 27. júla 2017 porušené.

Uznesenie Krajského súdu v Prešove sp. zn. 6Co/80/2016-296 zo dňa 27. júla 2017 sa ruší a vec sa vracia na ďalšie konanie Krajského súdu v Prešove.“

2. Ako zo sťažnosti doručenej ústavnému súdu a z k nej pripojených listín vyplýva, sťažovateľ bol ako žalovaný v 1. rade stranou civilného sporového konania na Okresnom súde Kežmarok (ďalej len „okresný súd“) vedeného pod sp. zn. 4 C 1/2010, v ktorom sa [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] ako žalobcovia (ďalej len „žalobcovia“) domáhali žalobou doručenu okresnému súdu 27. januára 2010 proti sťažovateľovi a [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] ako žalovanému v 2. rade (ďalej len „žalovaný v 2. rade“) určenia neplatnosti kúpnej zmluvy uzatvorenej medzi sťažovateľom ako predávajúcim a žalovaným v 2. rade ako kupujúcim, ktorej vklad bol povolený Správou katastra Kežmarok pod č. V 1674/09-352/09 a ktorej predmetom bol spoluvlastnícky podiel vo veľkosti 2/8 k celku na parcele registra „E“ č. [REDAKOVANÉ] – orná pôda o výmere 1 680 m², parcele registra „E“ č. [REDAKOVANÉ] – orná pôda o výmere 1 594 m² zapísaných na LV č. [REDAKOVANÉ], k. ú. [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] pod B3 a parcele registra „C“ č. [REDAKOVANÉ] – orná pôda o výmere 114 m² (ďalej len „pozemky“). Žalobcovia žalobu odôvodnili tým, že v reštitučnom konaní ako oprávnené osoby uzatvorili so sťažovateľom 13. septembra 2007 dohodu o spôsobe náhrady za pôdu, z ktorej vyplýva, že sťažovateľ sa zaviazal bezplatným prevodom previesť do ich vlastníctva ako reštitučnú náhradu okrem iného i sporné pozemky, a v rovnaký deň žalobcovia podpísali i zmluvu o bezplatnom prevode vlastníctva týchto pozemkov s tým, že za sťažovateľa bude zmluva podpísaná jeho generálnym riaditeľom. Pretože žalobcovia

neboli vyrozumení o podpísaní zmluvy generálnym riaditeľom sťažovateľa, postup sťažovateľa urgovali. V roku 2009 žalobcovia zistili, že pozemky previedol sťažovateľ žalovanému v 2. rade. Pretože sťažovateľ previedol vlastnícke právo k pozemkom na žalovaného v 2. rade napriek tomu, že sa zaviazal už prv previesť tieto pozemky žalobcom, považovali zmluvu, ktorou tak sťažovateľ urobil za absolútne neplatný právny úkon. Žalobcovia uviedli, že kúpnu zmluvu uzatvorenú medzi žalovanými nemajú k dispozícii a nevedia ju ani získať a ako nemajetní dôchodcovia požiadali o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov. Žalobu podali nezastúpení advokátom.

3. Sťažovateľ sa k žalobe na výzvu okresného súdu nevyjadril a na prvé pojednávanie vo veci sa nedostavil. Keď žalobcovia navrhli konanie prerušiť s odôvodnením, že so sťažovateľom vedú mimosúdne rokovania, sťažovateľ s prerušením konania vyslovil súhlas. Žalovaný v 2. rade však s prerušením konania nesúhlasil a žiadal žalobu zamietnuť s odôvodnením, že žalobcovia nemajú na požadovanom určení naliehavý právny záujem, pretože ani v prípade vyhovenia žalobe sa ich postavenie nezmení a vlastníckmi pozemkov sa nestanú. Žalovaný v 2. rade ďalej uviedol, že nikdy žiadnu zmluvu so sťažovateľom o prevode sporných pozemkov neuzatvoril, pozemky nadobudol ako kupujúci na základe kúpnej zmluvy uzatvorenej s [REDAKOVANÉ] ako predávajúcim 5. novembra 2009, preto právny úkon, určenia neplatnosti ktorého sa žalobcovia domáhajú, ani neexistuje. Žalobcovia podaním doručeným súdu 3. júna 2011 vzali svoju žalobu späť a navrhli konanie zastaviť, pretože po podaní žaloby došlo medzi nimi a sťažovateľom k mimosúdnej dohode o uspokojení ich nárokov, o čom predložili okresnému súdu zápisnicu z mimosúdneho rokovania z 2. marca 2011, podľa ktorej sa žalobcovia a sťažovateľ dohodli, že žalobcom budú vydané iné náhradné pozemky v rovnakom katastrálnom území.

4. Okresný súd uznesením č. k. 4 C 1/2010-109 z 9. júna 2011 návrh žalobcov na prerušenie konania zamietol, konanie zastavil, vo vzťahu medzi žalobcami a sťažovateľom rozhodol, že žiadny z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania (žalobcovia trovy nežiadali a ani sťažovateľ si náhradu trov konania neuplatnil) a žalobcov zaviazal nahradiť trovy konania 1 457,75 € žalovanému v 2. rade (pretože procesne zavinili zastavenie konania proti žalovanému v 2. rade späťvzatím žaloby a navyše

ani po zabezpečení kúpnej zmluvy, z ktorej vyplynulo, že žalovaný v 2. rade skutočne nadobudol pozemky od [REDACTED], a nie od sťažovateľa, okresným súdom zo Správy katastra Kežmarok svoju žalobu nezmenili a naďalej sa domáhali neplatnosti právneho úkonu, ktorý nikdy neexistoval). Rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 20. augusta 2011 vo všetkých svojich výrokoch okrem výroku o náhrade trov konania medzi žalobcami a žalovaným v 2. rade, proti ktorému podali žalobcovia odvolanie.

5. Krajský súd uznesením sp. zn. 6 Co 178/2011 z 2. augusta 2012 uznesenie okresného súdu v napadnutom výroku zrušil a vec vrátil okresnému súdu na nové rozhodnutie. Poukázal na to, že okresný súd nevzal do úvahy ustanovenie § 150 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktoré upravuje odchýlku od zásady zodpovednosti za výsledok konania a zodpovednosti za zavinenie zastavenia konania. Uložil okresnému súdu vyrovnať sa s možnosťou posúdenia náhrady trov konania podľa § 150 OSP.

6. Okresný súd uznesením č. k. 4 C 1/2010-182 z 18. júla 2013 znova uložil žalobcom povinnosť nahradiť žalovanému v 2. rade trovy konania (1 469,59 €). Svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že dôvody hodné osobitného zreteľa v zmysle § 150 OSP v konaní neboli preukázané a nevyplývajú z charakteru konania, žalobcovia sú vlastníkami viacerých nehnuteľností, a preto ani ich majetková situácia neodôvodňuje výnimočné rozhodnutie o náhrade trov konania podľa § 150 OSP.

7. O odvolaní žalobcov proti tomuto rozhodnutiu rozhodol krajský súd uznesením sp. zn. 6 Co 161/2013 z 28. októbra 2013, uznesenie okresného súdu č. k. 4 C 1/2010-182 z 18. júla 2013 znova zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Poukázal na to, že okresný súd nebol dôsledný pri vyhodnocovaní dôvodov späťvzatia žaloby, jeho rozhodnutie je formalistické a nespravodlivé. Zdôraznil, že žalobcovia sa svojich reštitučných práv domáhajú pätnásť rokov a keď im vznikla legitímna nádej na reštitučnú náhradu, sťažovateľ ju zmaril prevodom náhradných pozemkov tretej osobe, ktorá ich previedla žalovanému v 2. rade. Žalobcovia pritom nepochybne mali dôvod označiť žalovaného v 2. rade za účastníka konania aj v prípade, ak nenadobudol pozemky priamo od sťažovateľa.

V konaní navyše nebolo vyriešené ani to, či žalovaný v 2. rade, resp. jeho predchodca, mal vedomosť o tom, že nadobúda pozemky, ktoré mali byť vydané ako náhradné inej osobe (žalobcom). Dôvodom späťvzatia žaloby žalobcami bolo konanie sťažovateľa (§ 146 ods. 2 druhá veta OSP), ktorý napokon so žalobcami uzatvoril mimosúdnu dohodu. Sťažovateľ je ten, kto nedodrzaním svojho záväzku podnietil žalobcov k podaniu žaloby, a preto je namieste zvážiť, či by to nemal byť napokon sťažovateľ, ktorý by mal znášať vzniknuté trovy, ak bol podaný návrh na ich priznanie (§ 151 ods. 1 OSP). Je namieste zvážiť i to, či v prípade, ak predchodca žalovaného v 2. rade vedel o dohode o vydaní náhradných pozemkov a zúčastnil sa tak na neprijateľnom postupe sťažovateľa, nejde o postup v rozpore s dobrými mravmi, na čom nič nemení ďalší prevod pozemkov na žalovaného v 2. rade, keďže nikto nemôže previesť viac práv, než má sám. Ak žalovaný v 2. rade nebol dobromyseľný v tejto otázke, nemali by mu patriť žiadne trovy a ak dobromyseľný bol, je potrebné zvážiť, či nemá byť zaviazaný na náhradu jeho trov konania sťažovateľ, ktorý bol strojcom neutešeného a dlhotrvajúceho riešenia reštitučnej veci žalobcov.

8. Okresný súd uznesením č. k. 4 C 1/2010-221 z 19. februára 2015 v spojení s doplnčacím uznesením č. k. 4 C 1/2010-276 z 8. januára 2016 rozhodol tak, že žalobcom proti žalovanému v 2. rade a rovnako ani žalovanému v 2. rade proti žalobcom náhradu trov konania nepriznal. Okresný súd zistil, že regionálny odbor Slovenského pozemkového fondu (ďalej len „regionálny odbor“) dostal príkaz nadriadeného, aby pripravil a dal na podpis zmluvu v prospech [REDAKOVANÉ] aj napriek prekážke, pretože [REDAKOVANÉ] ako podielový spoluvlastník nehnuteľnosti požiadal sťažovateľa o odkúpenie sporných zvyšných spoluvlastníckych podielov. Ďalej bolo preukázané, že regionálny odbor sťažovateľa [REDAKOVANÉ] výslovne informoval o existencii dohody o vydaní pozemkov so žalobcami a [REDAKOVANÉ] písomne ešte pred uzatvorením kúpnej zmluvy (3. júla 2009) proti vydaniu pozemkov ako náhrady v reštitúcii žalobcom protestoval. Preukázané bolo i to, že regionálny odbor informoval o dohode o vydaní náhradných pozemkov odbor prevodov Slovenského pozemkového fondu prv, než bola kúpna zmluva s [REDAKOVANÉ] uzatvorená. Okresný súd preto konštatoval, že [REDAKOVANÉ] nebol pri uzatváraní kúpnej zmluvy dobromyseľný, kúpil pozemky napriek vedomosti

o zmluve uzatvorenej sťažovateľom so žalobcami a s poukazom na obsah zrušujúceho rozhodnutia krajského súdu sp. zn. 6 Co 161/2013 z 28. októbra 2013 preto žalovanému v 2. rade náhradu trov konania nepriznal a nepriznal ju ani žalobcom, pretože si ju neuplatnili, hoci by im proti žalovanému v 2. rade patrila.

9. O odvolaní žalovaného v 2. rade proti tomuto uzneseniu rozhodol krajský súd uznesením č. k. 6 Co 80/2016-296 z 27. júla 2017 tak, že uznesenie okresného súdu zmenil a vyslovil, že žalovaný v 2. rade má nárok na náhradu trov konania proti sťažovateľovi v rozsahu 100 %. Krajský súd sa stotožnil s dôvodmi rozhodnutia okresného súdu o nepriznaní náhrady trov konania vo vzťahu medzi žalobcami a žalovaným v 2. rade. Pokiaľ ide o priznanie náhrady trov žalovanému v 2. rade proti sťažovateľovi, krajský súd svoje rozhodnutie odôvodnil tým, že vzhľadom na okolnosti veci je takéto rozhodnutie plne opodstatnené, pretože umožňuje spravodlivé usporiadanie veci, keďže konanie sťažovateľa spôsobilo vznik sporu, ako aj účasť žalovaného v 2. rade v konaní a napokon aj zastavenie konania. Ani znenie ustanovenia § 256 ods. 1 Civilného sporového poriadku [ďalej len „CSP“ (§ 146 ods. 2 OSP)] nebráni takémuto rozhodnutiu o náhrade trov konania, pretože pri jeho výklade je potrebné uprednostniť teleologický výklad umožňujúci dosiahnuť cieľ zákonodarcu, ktorým je nepochybne spravodlivé usporiadanie veci.

10. Uznesenie krajského súdu č. k. 6 Co 80/2016-296 z 27. júla 2017 nadobudlo právoplatnosť 14. septembra 2017.

11. Sťažovateľ sťažnosť na porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu č. k. 6 Co 80/2016-296 z 27. júla 2017 odôvodnil tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu je nedostatočne odôvodnené a arbitrárne, jeho závery sú v zrejmom nesúlade so skutkovými zisteniami a je založené na ústavne nekonformnej interpretácii a aplikácii § 256 ods. 1 CSP (predtým § 146 ods. 2 OSP) a § 380 CSP na daný prípad. Procesné strany sú v kontradiktórnom konaní vždy dve bez ohľadu na počet subjektov vystupujúcich na danej strane, a preto aj protistranami sú žalobca a žalovaný. Ustanovenie § 256 ods. 1 CSP (predtým § 146 ods. 2 OSP) je možné aplikovať

len na vzťah medzi stranou žalobcu a stranou žalovaného, a nie na subjekty na tej istej strane. Opačný výklad je v rozpore s princípom kontradiktórnosti konania, je ústavne neprijateľný a svojvoľný. Obe tieto ustanovenia tak upravujú iba vzťah žalobcu a žalovaného. Na strane žalovaného išlo o samostatné procesné spoločenstvo, každý zo žalovaných konal sám za seba a jeho procesné úkony nemajú žiadny vplyv na práva a povinnosti druhého žalovaného. Jediný procesnoprávny vzťah týkajúci sa náhrady trov konania, v ktorom vystupoval sťažovateľ, bol vyriešený už na počiatku rozhodnutím o náhrade trov konania medzi žalobcami a sťažovateľom a v tomto výroku rozhodnutie okresného súdu nadobudlo právoplatnosť. Predmetom rozhodovania o náhrade trov konania tak ostal iba vzťah medzi žalobcami a žalovaným v 2. rade, v ktorom už sťažovateľ nevystupoval. Nárok na náhradu trov konania je nárokom z procesného práva, nie z práva hmotného a aj kritérium zavinenia v zmysle § 256 ods. 1 CSP (§ 146 ods. 2 OSP) je potrebné posudzovať výlučne z procesného hľadiska. Navyše odvolací súd svoje rozhodnutie odôvodnil dôvodmi prekračujúcimi dôvody odvolania žalovaného v 2. rade, hoci nimi bol viazaný, a rozhodnutie založil na vlastných odlišných dôvodoch. Z hľadiska skutkového nevezal odvolací súd do úvahy, že žalobcovia previedli 7. januára 2008, teda tri mesiace po uzatvorení dohody o reštitučnej náhrade, svoje spoluvlastnícke podiely na pozemkoch na [REDAKOVANÉ], ktorý sa stal ich spoluvlastníkom, a preto žiadal o prevod zvyšných spoluvlastníckych podielov sťažovateľa. V tejto situácii už nemohla byť dohoda o náhradných pozemkoch naplnená, pretože ak by sťažovateľ previedol spoluvlastnícke podiely žalobcom, porušil by predkupné právo [REDAKOVANÉ]. Navyše pokiaľ ide o správnosť procesného postupu žalobcov pri podaní ich žaloby, je zrejmé, že tento od počiatku správny nebol, keďže žaloba smerovala k určení neplatnosti právneho úkonu, ktorý nikdy nevznikol a žalobcovia ani nikdy nemali naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Aj z tohto dôvodu neobstojí záver odvolacieho súdu, pretože v konečnom dôsledku prenáša zodpovednosť za trovy konania spôsobené žalovanému v 2. rade v dôsledku od začiatku nesprávne uplatneného nároku žalobcami zo žalobcov na sťažovateľa.

II.

12. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

13. Ústavný súd návrh na začatie konania predbežne prerokuje podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

14. Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania návrhy, na ktorých prerokovanie nemá právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

15. Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľa podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

16. Sťažovateľ namietala porušenie týchto ustanovení ústavy, listiny a dohovoru:

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v určených prípadoch na inom orgáne.

Podľa čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

17. Sťažovateľ sťažnosťou namieta porušenie týchto ustanovení ústavy, listiny a dohovoru uznesením krajského súdu č. k. 6 Co 80/2016-296 z 27. júla 2017 tvrdiac, že krajský súd svoje rozhodnutie nedostatočne odôvodnil, jeho závery sú v zrejmom nesúlade so skutkovými zisteniami a je založené na ústavne nekonformnej interpretácii a aplikácii § 256 ods. 1 CSP (predtým § 146 ods. 2 OSP) a § 380 CSP na daný prípad.

18. Krajský súd v uznesení č. k. 6 Co 80/2016-296 z 27. júla 2017 najprv odcitoval ustanovenia § 146 ods. 2 OSP a § 256 ods. 1 CSP a zhrnul skutkové okolnosti veci, ktoré považoval za preukázané:

„... Pán [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] - žalobcovia sa od roku 1992 domáhajú reštitúcie ich majetku. Približne po 15-tich rokoch im Slovenský pozemkový fond ponúkol náhradu a dňa 13. 9. 2007 žalobcovia a Fond uzavreli dohodu o spôsobe náhrady. Zároveň sa pripravil aj návrh zmluvy o bezplatnom prevode podielu k náhradnej nehnuteľnosti (KN [REDAKOVANÉ], KN [REDAKOVANÉ] na LV [REDAKOVANÉ] k. ú. [REDAKOVANÉ]). Návrh zmluvy žalobcovia podpísali a následne ho mal podpísať generálny riaditeľ Fondu, ktorý tak doposiaľ neurobil. V roku 2009 sa časť nehnuteľnosti určenej ako náhrada previedla, ale nie na žalobcov, ale pánovi [REDAKOVANÉ] a ten krátko na to previedol vec na žalovaného v 2. rade.

... Žalobcovia v predmetnom konaní pôvodne podali žalobu s cieľom dosiahnuť judikovanie neplatnosti kúpnej zmluvy medzi Fondom a [REDAKOVANÉ]. Žalovaný v 2. rade sa v podstate bránil, že sa ho vec netýka. Žalobcovia vyjadrili pohoršenie nad prevodom časti pozemku, ktorý bol dohodnutý ako predmet reštitúcie a nad rýchlosťou prevodov v porovnaní s ich vleklou reštitúciou. V priebehu súdneho konania Fond ponúkol

iné riešenie reštitúcie a so žalobcami sa čiastočne dohodol na vydaní iného pozemku. Žalobcovia na to reagovali späťvzatím žaloby.

... Žalobcovia sa s peripetiami postupne domáhajú reštitučných práv viac ako 15 rokov a keď vznikla legitímna nádej na reštitučnú náhradu, tak sa predmet tejto náhrady previedol z Fondu na predchodcu žalovaného v 2. rade a následne na žalovaného v 2. rade.

... V zmysle zápisnice z prešetrovania sťažnosti žalobcov zo dňa 26. 02. 2010 (č. l. 208 spisu) o platnosti dohody zo dňa 13. 09. 2007 možno pochybovať, pretože uzatvorenie takejto dohody zo zákona č. 503/2003 Z. z. nevyplýva a riaditeľ RO SPF v Poprade ju uzatvoril nad rámec svojich oprávnení. Pochybenie žalovaného v 1/ rade vyplýva z nenaplnenia v dohode dohodnutého uspokojenia reštitučného nároku a zdokumentované skutočnosti svedčia o tom, že Fond reštituenta (t.j. žalobcov) otvorene neinformoval o tom, že koná vo vecí predaja (vedome). Ako riešenie vzniknutého problému sa ukázala urýchlená dohoda náhradného plnenia reštitučného nároku v k. ú. [REDAKOVANÉ], ktoré bude pre žalobcov prijateľné.

... Odvolací súd má za to, že za stavu, kedy Slovenský pozemkový fond ako právnická osoba zriadená zákonom, ktorá spravuje poľnohospodárske nehnuteľnosti vo vlastníctve štátu a vykonáva činnosť vo verejnom záujme, uzatvoril so žalobcami dňa 13. 09. 2007 dohodu o vypořádání ich nároku, žalobcovia ako fyzické osoby spoliehajúce sa na zákonnosť a korektnosť jeho konania, nemali dôvod pochybovať o jej záväznosti.

... K podpisu zmluvy o bezodplatnom prevode vlastníckeho práva predpokladanej Dohodou zo dňa 13. 09. 2007 žalovaným v 1/ rade napokon nedošlo. Práve naopak, žalovaný v 1/ rade pristúpil k predaju podielu na nehnuteľnostiach, ktoré boli predmetom dohody, právnomu predchodcovi žalovaného v 2/ rade. O tomto postupe, t. j. o predaji inej osobe žalobcov žalovaný v 1/ rade ani len neupovedomil. Žalobcom nenavrhol iný spôsob uspokojenia ich nároku, k tomu pristúpil až v priebehu predmetného súdneho konania. S ohľadom na konanie žalovaného 1/ spočívajúceho v rokovaní, ktoré v priebehu súdneho konania vyústili do uzavretia dohody so žalobcami, poskytnutiu reštitučnej náhrady žalobcom, možno uzavrieť, že žalovaný v 1/ rade uznal, že žalobcovia majú nárok na reštitučnú náhradu, ktorého spôsob uspokojenia pôvodne upravovala dohoda zo dňa 13. 09. 2007. Za tohto stavu možno zastavenie konania v dôsledku späťvzatia žaloby

pričítať v plnom rozsahu na ťarchu žalovanému v 1/ rade, čo znamená, že žalovanému v 1/ rade vznikla povinnosť náhrady trov konania v zmysle § 146 ods. 2 druhá veta O. s. p. (s účinnosťou od 01. 07. 2016 túto problematiku upravuje § 256 ods. 1 CSP).

... Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 146 ods. 2 druhá veta O. s. p. bližšie neupravuje, o aké správanie sa účastníka sa má jednať. Zmyslom a cieľom uvedeného ustanovenia je dosiahnuť náhradu trov konania napriek späťvzatiu žaloby od účastníka, ktorý svojim konaním privodil na strane žalobcu rozhodnutie zobrať žalobu späť v dôsledku dosiahnutia cieľa sledovaného žalobou.

... Argument žalobcov, že žalobu zobrali späť z dôvodu poskytnutia im náhrady je logicky, ľudsky pochopiteľný. V podstate dosiahli sledovaný cieľ, ktorým je reštitúcia (čiastočne). V tomto smere je potrebné konanie žalovaného v 1/ rade považovať za práve to konanie, ktoré predpokladá ustanovenie § 146 ods. 2 druhá veta O. s. p. Dôvod, pre ktorý bola žaloba podaná, tak ako je vyjadrený v žalobe v celom jej kontexte, následným chovaním žalovaného v 1. rade zanikol.“

19. Rozhodnutie o priznaní náhrady trov konania žalovanému v 2. rade proti sťažovateľovi krajský súd v uznesení č. k. 6 Co 80/2016-296 z 27. júla 2017 odôvodnil takto:

„Vo vzťahu medzi žalovaným v 1/ rade a žalovaným v 2/ rade je plne dôvodné pri rozhodovaní o náhrade trov konania aplikovať ust. § 146 ods. 2 O. s. p. druhá veta účinného v čase rozhodovania súdu prvej inštancie. Odvolací súd má za to, že znenie predmetného ustanovenia nevyklučuje možnosť uloženia povinnosti náhrady trov konania aj medzi subjektmi vystupujúcimi v konaní na tej istej strane. Za stavu, že žalovaný v 1. rade svojim konaním privodil na strane žalobcov rozhodnutie vziať žalobu späť je opodstatnené uložiť mu nahradiť trovy konania žalovanému v 2. rade v plnom rozsahu. Medzi žalovanými nie je vzťah solidarity, resp. iná okolnosť, ktorá by vylučovala aplikáciu predmetného ustanovenia. Odvolací súd má za to, že ani ust. § 256 ods. 1 CSP, ktoré je s účinnosťou od 01. 07. 2016 ekvivalentom k ust. § 146 ods. 2 O. s. p. nebráni rovnakému postupu súdu pri rozhodovaní o náhrade trov konania. Nie je dôvodné pri tomto ustanovení uplatňovať striktné gramatický výklad, ale uprednostniť výklad teleologický, umožňujúci dosiahnuť cieľ zákonodarcu, ktorým je nepochybne spravodlivé usporiadanie veci. Žalovaný v 1. rade

je subjektom, ktorého konanie (nerešpektovanie dohody zo dňa 13. 09. 2007, neupovedomenie žalobcov o následnom nakladaní s dotknutými pozemkami) vyvolalo rámci vlekkej reštitúcie vznik sporu, v dôsledku čoho boli žalobcovia nútení s cieľom ochrany ich práv podať žalobu nielen proti žalovanému v 1. rade ale aj žalovanému v 2. rade ako nositeľovi vlastníckeho práva k predmetným pozemkom, nadobudnutiu ktorého predchádzalo konanie žalovaného v 1. rade. S ohľadom na okolnosti uvedeného konania je preto plne opodstatnené za protistranu (ako to má na mysli ust. § 256 ods. 1 CSP) vo vzťahu k žalovanému v 2. rade považovať žalovaného v 1. rade. Aplikácia § 146 ods. 2 druhá veta O. s. p., resp. § 256 ods. 1 CSP medzi žalovaným v 1/ a žalovaným 2/ tak v danom prípade v plnom rozsahu umožňuje spravodlivé usporiadanie veci, keďže konanie žalovaného v 1. rade spôsobilo vznik sporu, účasť žalovaného v 2. rade v konaní a napokon aj zastavenie samotného súdneho konania.“

20. Ústavný súd uznáva, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, preto postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03).

21. Ústavný súd s poukazom na obsah citovaného odôvodnenia uznesenia krajského súdu dospel k záveru, že krajský súd dal jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na otázku, z akých dôvodov zmenil uznesenie okresného súdu. Vysvetlil nielen to, prečo uzavrel, že späťvzatie žaloby a tým i zastavenie konania spôsobil sťažovateľ, ale aj to, akými úvahami sa riadi, keď žalovanému v 2. rade priznal právo na náhradu trov konania proti sťažovateľovi. Odôvodnenie rozhodnutia krajského súdu preto spĺňa všetky požiadavky vyplývajúce

zo základného práva na súdnu ochranu a spravodlivý proces vo vzťahu k odôvodneniu súdneho rozhodnutia.

22. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 50/05 a IV. ÚS 288/05).

23. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným rozhodnutím alebo iným zásahom orgánu štátu do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej, ako aj nezistenie žiadnej možnosti porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 300/06).

24. Ústavný súd považuje za potrebné tiež pripomenúť, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy totiž vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (napr. I. ÚS 19/02, III. ÚS 151/05, III. ÚS 344/06).

25. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach

a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmavať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvodené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody. Ústavný súd poukazuje i na skutočnosť, že nie je a ani nemôže byť súdom skutkovým, t. j. jeho úlohou nie je nahrádzať činnosť všeobecných súdov.

26. Pokiaľ sťažovateľ namieta, že závery uznesenia krajského súdu č. k. 6 Co 80/2016-296 z 27. júla 2017 sú v zrejmom nesúlade so skutkovými zisteniami, aj sám vo svojej sťažnosti uznáva, že ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Skutkové pochybenia vyčítané sťažovateľom krajskému súdu nespochybňujú správnosť záveru krajského súdu o tom, že sťažovateľ žalobcom náhradné pozemky nepreviedol a previedol ich inej osobe, ani záveru o tom, že k mimosúdneho vyriešeniu veci došlo sťažovateľom až po podaní žaloby žalobcami. To, či žalobcovia previedli spoluvlastnícke podiely k svojim pozemkom s odstupom troch mesiacov od momentu, keď sa mohli dôvodne začať spoliehať na to, že im budú náhradné pozemky sťažovateľom prevedené, na veci nič nemení. Je vecou sťažovateľa, ktorého právnu povahu správne zvýraznil aj krajský súd, plniť bezodkladne prijaté záväzky, pretože na takýto jeho postup sa fyzické osoby, s ktorými koná, musia mať možnosť spoliehať. Pretože vo vzťahu k týmto námietkam sťažovateľa nejde o situáciu, keď skutkové závery krajského súdu sú zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, nemohol ústavný súd prisvedčiť ani tejto argumentácii sťažovateľa.

27. Ústavný súd sa ďalej zaoberal tvrdeniami sťažovateľa, podľa ktorých krajský súd svoje rozhodnutie založil na ústavne nekonformnej interpretácii a aplikácii § 256 ods. 1 CSP (predtým § 146 ods. 2 OSP) a § 380 CSP na daný prípad, čo sťažovateľ odôvodnil tým, že ustanovenie § 256 ods. 1 CSP (predtým § 146 ods. 2 OSP) je možné aplikovať len

na vzťah medzi stranou žalobcu a stranou žalovaného, a nie na subjekty na tej istej strane, pretože to vyplýva z povahy sporového konania, samostatnosti procesného spoločenstva žalovaných v tejto veci a výslovne i zo znenia týchto ustanovení.

28. Podľa § 146 ods. 2 OSP ak niektorý z účastníkov zaviniť, že konanie sa muselo zastaviť, je povinný uhradiť jeho trovy. Ak sa však pre správanie odporcu vzal späť návrh, ktorý bol podaný dôvodne, je povinný uhradiť trovy odporca.

29. Podľa § 256 ods. 1 CSP ak strana procesne zaviniť zastavenie konania, súd prizná náhradu trov konania protistrane.

30. Rozhodovanie o náhrade trov konania je integrálnou súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže rozhodnutím, ako aj postupom predchádzajúcim jeho vydaniu, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05). Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. 9. 1997).

31. V judikatúre ústavného súdu sa ustálil právny názor, podľa ktorého rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi zásadne patrí do právomoci týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania (napr. IV. ÚS 248/08).

Ústavný súd pri posudzovaní sťažností, ktoré smerujú proti rozhodnutiam všeobecných súdov v častiach, ktoré sa týkajú problematiky (náhrady) trov konania, t. j. problematiky, ktorá má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k prípadnému zrušeniu napádaného výroku o trovách konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie) zvlášť extrémnym spôsobom, alebo ak zistí, že napadnutým rozhodnutím došlo zároveň

aj k neprípustnému zásahu do iných ústavou garantovaných práv (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

32. Ústavný súd v nadväznosti na uvedené východiská svojej ustálenej judikatúry konštatuje, že námietky sťažovateľa síce smerujú proti porušeniu princípov spravodlivého súdneho konania, týkajú sa však len jeho časti, a to rozhodovania o trovách konania, ktoré sa v konkrétnych podmienkach daného prípadu vo svojich dôsledkoch síce mohlo negatívne dotknúť sťažovateľa, avšak z hľadiska kritérií spravodlivého súdneho konania ich podľa názoru ústavného súdu nemožno dávať na rovnakú úroveň a pripisovať im rovnakú ústavnú relevanciu ako v prípade, ak by išlo o námietky proti rozhodnutiu všeobecného súdu vo veci samej vrátane výroku o náhrade trov konania v rámci takéhoto rozhodnutia.

33. Ústavný súd sa už viackrát mal možnosť vyjadriť k spôsobu hľadania a výkladu práva v konkrétnych právnych veciach. V náleze sp. zn. III. ÚS 341/07 ústavný súd uviedol, že pri výklade a aplikácii ustanovení právnych predpisov je nepochybne potrebné vychádzať prvotne z ich doslovného znenia. Súd však nie je doslovným znením zákonného ustanovenia viazaný absolútne. Môže, ba dokonca sa musí od neho (od doslovného znenia právneho textu) odchyliť v prípade, keď to zo závažných dôvodov vyžaduje účel zákona, systematická súvislosť alebo požiadavka ústavne súladného výkladu zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov (čl. 152 ods. 4 ústavy). Samozrejme, že sa v takýchto prípadoch musí zároveň vyvarovať svojvôle (arbitrárnosti) a svoju interpretáciu právnej normy musí založiť na racionálnej argumentácii. V prípadoch nejasnosti alebo nezrozumiteľnosti znenia ustanovenia právneho predpisu (umožňujúceho napr. viac verzií interpretácie) alebo v prípade rozporu tohto znenia so zmyslom a účelom príslušného ustanovenia, o ktorého jednoznačnosti niet pochybnosti, možno uprednostniť výklad *e ratione legis* pred doslovným gramatickým (jazykovým) výkladom. V ďalšom náleze sp. zn. I. ÚS 243/07 (v ktorom nešlo o výklad zákona, ale zmluvy) ústavný súd uzavrel, že všeobecný súd musí prihliadať na vzájomné vzťahy jednotlivých do úvahy pripadajúcich argumentov a ich úlohu v konkrétnom prípade vyvážiť s ohľadom na špecifikum danej kauzy, a nie tieto kritériá iba mechanicky aplikovať. Takýto prístup je zároveň prístupom modernej judikatúry, ktorá postupne nahrádza formálne legalistický pohľad na právo

pohľadom, ktorým sa sudca usiluje poskytnúť najlepšie vyargumentovanú odpoveď na právne a skutkové otázky, ktoré pred neho strany sporu predložia.

34. Aj podľa názoru ústavného súdu, ktorý sa zhoduje s vyjadrením krajského súdu v uznesení č. k. 6 Co 80/2016-296 z 27. júla 2017, ustanovenia § 146 ods. 2 druhej vety OSP, resp. § 256 ods. 1 CSP, sledujú v prvom rade spravodlivé usporiadanie vecí, a tak, ako to konštatoval i krajský súd, je nevyhnutné pri ich výklade uprednostniť výklad umožňujúci presadenie cieľa zákonodarca. Pri výklade pojmu protistrana použitého v § 256 ods. 1 CSP preto nie je vzhľadom na konkrétne okolnosti veci v rozpore s jeho účelom a zmyslom vylúčené pre účely tohto ustanovenia za protistranu vo vzťahu k žalovanému v 2. rade považovať sťažovateľa (žalovaného v 1. rade), a to i preto, že na strane žalovaných ide o samostatné procesné spoločenstvo (ako to zdôrazňuje i sťažovateľ). Ústavný súd poukazuje i na to, že v sporoch, v ktorých vystupuje na jednej sporovej strane viacero subjektov, je potrebné pri rozhodovaní o náhrade ich trov konania posudzovať veci z hľadiska všetkých týchto subjektov v záujme dosiahnutia spravodlivého rozhodnutia o práve a povinnosti náhrady trov konania každého z nich. V konaní, ktorého stranou bol sťažovateľ, sa nepochybne javí, že vzhľadom na konkrétne okolnosti veci niet dôvodu, aby žalovanému v 2. rade mali byť povinní nahrádzať trovy konania žalobcovia (z dôvodov uvedených okresným súdom i krajským súdom). Na druhej strane rovnako nepochybným sa javí, že by požiadavke spravodlivosti nezodpovedal ani záver, podľa ktorého žalovaný v 2. rade má byť povinný znášať svoje trovy konania bez náhrady v situácii, v ktorej príčinou podania žaloby bolo konanie iných subjektov – v tomto prípade najmä sťažovateľa. Aj z tohto dôvodu považuje ústavný súd za plne akceptovateľné, ak krajský súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania zohľadnil širšie okolnosti veci predchádzajúce začatiu konania a na náhradu trov konania žalovaného v 2. rade zaviazal práve sťažovateľa.

35. Zohľadňujúc citovanú judikatúru ústavný súd vo veci sťažovateľa dospel k záveru, že krajský súd sa síce nedržal doslovného znenia aplikovaných ustanovení procesných noriem, ale v záujme ústavne konformného výkladu (čl. 152 ods. 4 ústavy) uprednostnil výklad *e ratione legis*, teda výklad zohľadňujúci účel a zmysel ustanovení upravujúcich náhradu trov konania. V okolnostiach prípadu ústavný súd považuje tento

prístup krajského súdu za akceptovateľný a primerane argumentačne zdôvodnený. Napadnuté uznesenie preto nemožno považovať za svojvoľné či arbitrárne. Skutočnosť, že sa sťažovateľ s právnym názorom krajského súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť tento právny názor svojím vlastným (m. m. II. ÚS 134/09, I. ÚS 417/08).

36. Ústavný súd nepovažuje preto právne názory krajského súdu, ktorými odôvodnil uznesenie č. k. 6 Co 80/2016-296 z 27. júla 2017 za také, ktoré by boli založené na výklade ustanovení o náhrade trov konania spôsobom, ktorý by popieral ich účel a zmysel. Ústavný súd preto nezistil príčinnú súvislosť medzi namietaným porušením základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a spravodlivý proces (čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 36 listiny, čl. 6 dohovoru) a postupom krajského súdu pri rozhodovaní vo veci sťažovateľa. Sťažnosť sťažovateľa preto odmietol podľa § 25 zákona o ústavnom súde pre jej zjavnú neopodstatnenosť.

37. Z uvedených dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. januára 2018